Σημαντικά ζητήματα για την αναρχία

Γράφω με σκοπό να θίξω κάποια κακώς κείμενα του χώρου και της κοινωνίας γενικότερα. Κάτι που έχω παρατηρήσει εδώ και μερικά χρόνια είναι ότι τα περισσότερα άτομα που έχουν κάποια ανατρεπτική δράση δεν παίρνουν στα σοβαρά αυτό που κάνουν και το χειρότερο είναι ότι δε σκοπεύουν να συνεχίσουν στο μέλλον. Πιστεύω ότι πρέπει να ανοίξει συζήτηση σχετικά με αυτό το θέμα ώστε να ξεκαθαρίσει η κατάσταση.
Πολλές φορές έχω κάνει κουβέντα με άτομα που πηγαίνουν συχνά σε πορείες (ως επί το πλείστον φοιτητές-τριες από τον αντισυστημικό χώρο) σχετικά με τα σχέδια τους για το μέλλον, την ανατρεπτική δράση και το τι θέλουν από τη ζωή τους και λίγο πολύ λένε τα εξής : « Κοίτα, αν δεν επαναστατήσω τώρα που είμαι νέος-α πότε θα το κάνω; Όταν μεγαλώσω θα είναι ζόρικα τα πράγματα. Δεν έχω σκοπό να περάσω όλη μου τη ζωή με πορείες και συγκεντρώσεις. Θέλω κάποια στιγμή να κάνω οικογένεια. Άσε που αν το παρακάνεις μπορεί να σε βάλουν στο μάτι οι μπάτσοι και να σε χώσουν μέσα σαν τη 17 Νοέμβρη. »
Αυτά τα άτομα βλέπουν τον επαναστατικό αγώνα ως ένα νεανικό σπορ, ως μια εμπειρία που πρέπει να έχει κάθε νέος-α μέχρι την ηλικία που θα ωριμάσει. (Αλήθεια, γιατί αυτό το φαινόμενο παρατηρείται τόσο έντονα στο χώρο μας; Όλοι οι άλλοι άνθρωποι μπορούν να είναι φασίστες, πατριώτες, θρήσκοι, σεξιστές από τα νιάτα τους μέχρι το τέλος της ζωής τους χωρίς τύψεις και χωρίς να αλλάξουν τις πεποιθήσεις τους. Ενώ οι δικοί μας οι « ξύπνιοι » φτάνουν να θεωρούν ντροπή ή ανέφικτο τον αγώνα για μια κοινωνία ελεύθερη, ανθρώπινη και χωρίς αφεντικά. Πώς αλλιώς εξηγείται το γεγονός ότι ο χώρος αποτελείται σχεδόν μόνο από νέους οι οποίοι σιγά σιγά εξαφανίζονται λες και τους ρουφάει μαύρη τρύπα πριν περάσουν την ηλικία των τριάντα χρόνων;) Από κει κι έπειτα θα τα αφήσει αυτά στην άκρη, θα παντρευτεί, θα κάνει παιδιά και τέλος. Άλλωστε αυτός δε λένε ότι είναι ο προορισμός της ζωής;
Η πίεση απ' τον κοινωνικό περίγυρο είναι ασφυκτική. Σχεδόν όλοι και όλες γύρω στα τριάντα είναι παντρεμένοι-ες με παιδιά. Που καιρός για όνειρα και επαναστάσεις!
Ο απλός κόσμος θεωρεί ότι οι κοινωνικοί αγώνες είναι χάσιμο χρόνου μόνο, ότι τίποτα δεν αλλάζει και ότι μετά από κάποια ηλικία η προετοιμασία της επανάστασης είναι απλά ένα καπρίτσιο, δείγμα ανωριμότητας ή ένα χόμπι για μπακούρια, γεροντοκόρες και κάθε λογής αγάμητους-ες. Σίγουρα θα έχετε ακούσει σχόλια και προτάσεις του τύπου « επαναστάτης χωρίς αιτία », « Τσε και Βάρα » , « έλα μωρέ νέος είναι και κάνει το κομμάτι του, θα ωριμάσει κάποια στιγμή », « κάτσε να πας στο στρατό και θα στρώσεις θες δε θες », « άντε βρες καμιά κοπέλα γιατί σε βάρεσε η αγαμία στο κεφάλι », « κάνε κάνα παιδί να ηρεμήσεις ». Το πρόβλημα είναι ότι τις ίδιες απόψεις συμμερίζεται η κατηγορία των αγωνιστών-τριών που περιέγραψα παραπάνω. Αν νέοι και νέες με πολιτική μόρφωση, που είναι υποψιασμένοι-ες, λειτουργούν με τέτοιο τρόπο τότε τι μπορεί να περιμένει κανείς από εκείνο το τμήμα της νεολαίας που δεν έχει έρθει ποτέ σε επαφή με τις ριζοσπαστικές ιδέες;
Ειδικά στην επαρχία η κατάσταση είναι ελεεινή. (Μιλώντας για επαρχία δεν εννοώ πόλεις όπως Πάτρα, Τρίπολη, Λαμία κτλ αλλά μικρές πόλεις και χωριά σε όλη την Ελλάδα όπου η παρουσία αναρχικών είναι κάτι εντελώς άγνωστο. Στην περιοχή της Καλαμάτας που μένω υπάρχουν χωριά που οι κάτοικοί τους πάνε κάθε Κυριακή στην εκκλησία από φόβο μήπως οι συγχωριανοί τους τούς χαρακτηρίσουν άθεους έτσι και δεν τους δουν εκεί, ενώ οι περισσότεροι είναι ακροδεξιοί μέχρι το κόκκαλο και αρκεί να μάθουν ότι ένας μαγαζάτορας είναι κουκουές για να μην ψωνίσουν ξανά απ' το μαγαζί του. Τέτοιος σκοταδισμός!)

Η νεολαία είναι χωμένη στα ναρκωτικά και γεμάτη μιζέρια. Δεν ξέρουν γιατί ζουν ενώ τα μόνα προβλήματα που τους απασχολούν είναι το πως θα βρουν χαρτζιλίκι για να πάνε για καφέ, το πως θα πάρουν νέο κινητό, με ποια ή με ποιόν θα πηδηχτούν και το αν θα τους δανείσει ο μπαμπάς το αμάξι για να πουλήσουν μούρη στην παρέα.
Αυτή η μερίδα νέων θεωρεί πρόβλημα το να σκέπτεται κάποιος πάνω στα κοινωνικά ζητήματα και να μελετάει εξωσχολικά βιβλία. Αυτές τις ασχολίες τις αποδίδουν στην έλλειψη γκόμενας-ου, την ανικανότητα να διασκεδάσεις ή σε ψυχολογικά προβλήματα. Αν μάλιστα μοιράσεις τίποτα προκηρύξεις φέρονται λες και βλέπουν μπροστά τους τρομοκράτες που δεν έχουν ακόμα συλληφθεί. Έχουν μεγαλώσει ακούγοντας ιστορίες για αναρχοκουμμούνια που καίνε και σπάνε ό,τι βρουν μπροστά τους ενώ θέλουν να αφαιρέσουν την περιουσία του κοσμάκη που έχει κάνει δεκαετίες να την αποκτήσει. Πρόσφατα πέτυχα μαθητές γυμνασίου και λυκείου που δεν είχαν ακούσει καν τη λέξη καπιταλισμός πόσο μάλλον να ξέρουν τι σημαίνει. Κάποιοι άλλοι κοίταζαν αφίσες με αναρχικό περιεχόμενο χωρίς να τις διαβάσουν γιατί τους φαινόταν μεγάλο το κείμενο. Το σχολείο τους έχει προκαλέσει τόση αηδία για το διάβασμα που θα κοίταζαν ένα κείμενο μόνο αν ήταν να δώσουν διαγώνισμα πάνω σ' αυτό. Το μορφωτικό επίπεδο είναι πολύ χαμηλό και δυστυχώς τα περισσότερα αναρχικά κείμενα ή άρθρα που απευθύνονται στους νέους και το λαό είναι γραμμένα λες και απευθύνονται σε καθηγητές πανεπιστημίου.
Το θέμα είναι πολύ σοβαρό γιατί αν όντως θέλουμε να διαδώσουμε τις ιδέες μας θα πρέπει να φροντίσουμε να είναι κατανοητές στον καθένα. Εδώ βέβαια υπάρχει ένα άλλο ζήτημα, το αν ο κόσμος θέλει να γνωρίσει τις απόψεις μας, γιατί οι περισσότεροι έχουν ήδη τις χειρότερες εντυπώσεις για εμάς και δεν έχουν καμία διάθεση να μπουν στον κόπο να μας ακούσουν.
Άλλο ένα πρόβλημα είναι η ιδεολογία του ηδονισμού που έχει διαβρώσει τη νεολαία και τα χαμηλά λαϊκά στρώματα. Οι εφήμερες απολαύσεις θεωρούνται το παν , έτσι ό,τι τις απειλεί αντιμετωπίζεται εχθρικά. Για παράδειγμα, τι λόγους έχει ένας νέος ή ένας εργάτης για να αφιερώσει τον ελάχιστο ελεύθερο χρόνο του στην αναρχική δράση τη στιγμή που μπορεί να περάσει την ώρα του στα μπαρ, τα σκυλάδικα, στο σινεμά, μεθώντας ή κάνοντας σεξ; Αυτές οι απολαύσεις του δίνουν τη δύναμη να αντέξει άλλη μια εξαντλητική και γεμάτη ταπεινώσεις εβδομάδα. Θα κάνει υπομονή μέχρι να φτάσει το επόμενο Σαββατοκύριακο για να εκτονωθεί. Για όσο μπορεί να τα χαίρεται όλα αυτά η ζωή στο παρόν σύστημα του φαίνεται υποφερτή.
Δε σκέπτεται λοιπόν να εξεγερθεί ή αν το σκεφτεί θα κάνει πίσω από το φόβο της τιμωρίας που τον περιμένει. Αν καταλήξει στη φυλακή θα στερηθεί τα πάντα, δε θα έχει πια καμία απόλαυση οπότε λέει : « ας κάτσω στ' αυγά μου, δεν είμαι εγώ για περιπέτειες, όποιος θέλει τα πολλά χάνει και τα λίγα ». Ο αναρχικός αγώνας θέλει τόλμη, επιμονή και τεράστια υπομονή ενώ συνεπάγεται ατελείωτο τρέξιμο, πολλές απογοητεύσεις και τον κίνδυνο να βρεθείς στη φυλακή. Πως μπορείς λοιπόν να κινητοποιήσεις τον κάθε καλοπερασάκια, τον βολεμένο στη μιζέρια του που τρέμει μήπως χάσει τα ελάχιστα που έχει; Αν του προτείνεις να αγωνιστεί για την ελευθερία και την αξιοπρέπειά του καθώς τίποτα δε χαρίζεται από την εξουσία είναι βέβαιο ότι θα κερδίσεις την αντιπάθειά του. Θα σε δει εχθρικά γιατί ενώ είναι ψόφιος στην κούραση και θέλει μόνο να χαλαρώσει τον ζαλίζεις με τα αγωνιστικά σου που το μόνο πράγμα που υπόσχονται είναι μεγαλύτερη ταλαιπωρία.
Ένα άλλο ζήτημα είναι το κατά πόσο μπορούν να συνυπάρχουν η αναρχική δράση και η δημιουργία οικογένειας. Καλώς ή κακώς οι περισσότεροι άνθρωποι θέλουν να αποκτήσουν παιδιά κάποια στιγμή. Όπως μου έχουν πει διάφοροι-ες σύντροφοι-ισσες « ναι μεν να αγωνιστούμε αλλά όχι πια και να ζούμε σαν καλόγεροι ή καλόγριες ».
Προσωπικά πιστεύω ότι είναι σχεδόν αδύνατο να συμβιβαστούν αυτά τα δύο. Η απόκτηση

παιδιού-ιών κάνει τον άνθρωπο είτε το θέλει είτε όχι συντηρητικό καθώς περιορίζει στο ελάχιστο τις δυνατότητές του για αντίδραση. Τα παραδείγματα είναι άπειρα : Πόσο εύκολο είναι για έναν νεαρό που θέλει να δημιουργήσει οικογένεια να γίνει αρνητής στράτευσης; Πώς θα κάνει παιδιά όταν θα είναι συνέχεια με το φόβο μη τον βρει η αστυνομία και περάσει στρατοδικείο για ανυποταξία; (Θα ζει τότε σαν τον Παλαιοκώστα. Ποια γυναίκα θα έκανε παιδιά με ένα τέτοιο άτομο που δε μπορεί να της προσφέρει καμία ασφάλεια; Πώς θα ζούσε τα παιδιά του χωρίς μια δουλειά αξιοπρεπή αφού όλοι οι εργοδότες το πρώτο που ζητούν από τους άνδρες που θα προσλάβουν είναι το απολυτήριο στρατού; Χωρίς αυτό θα μπορούσε μόνο να πιάσει δουλειά σε θέσεις που προορίζονται για «λαθρομετανάστες ». Κατά συνέπεια όποιος θέλει μια οικογενειακή ζωή χωρίς παρατράγουδα θα πάει στο στρατό παρά την αηδία του γι' αυτόν και αφού βγει απ' αυτόν θα είναι ένας άλλος άνθρωπος. Άβουλος, υποταγμένος, ακίνδυνος πλέον για το σύστημα. Ένα κανονικό πρόβατο που με τη σειρά του θα προσφέρει στο κράτος και τα αφεντικά μια νέα φουρνιά δούλων - τα παιδιά του δηλαδή.)
Πόσο εύκολο είναι να έρθει μια έγκυος σε πορεία ξέροντας τι είδους αντιμετώπιση θα έχει από την αστυνομία; Που θα αφήσει τα παιδιά της μια μητέρα; Στην πεθερά ή θα τα πάρει μαζί της στη διαδήλωση; Σίγουρα θα προτιμήσει να κάτσει στο σπίτι της. Πως μπορούν να αναπτύξουν συνδικαλιστική δράση στη δουλειά τους μεροκαματιάρηδες γονείς που αν χάσουν έστω και μια μέρα εργασίας δε θα μπορούν να συντηρήσουν την οικογένειά τους; Πως θα συμμετέχουν γονείς στον αναρχικό αγώνα όταν υπάρχει ο κίνδυνος να συλληφθούν οι ίδιοι και τα παιδιά τους να καταλήξουν σε ίδρυμα ή να βρεθούν στο περιθώριο λόγω της κακής φήμης που θα έχει πλέον η οικογένειά τους στον κοινωνικό περίγυρο; Με πόση άνεση θα στήριζε ένας οικογενειάρχης μια απεργία διαρκείας πχ εργαζόμενων στη ΔΕΗ ; Μπροστά στον κίνδυνο ενός μπλακάουτ που θα δημιουργήσει πρόβλημα στο σπίτι του ή στη δουλειά του (ειδικά αν είναι μαγαζάτορας) θα πάρει το μέρος της αστυνομίας ενάντια στους απεργούς καθώς θα θεωρήσει τον αγώνα τους εχθρικό προς την οικογένειά του. Τέτοια φαινόμενα βλέπουμε στις απεργίες λιμενεργατών, οδηγών φορτηγών ή στα μπλόκα των αγροτών. Η απειλή της έλλειψης τροφίμων, η αισχροκέρδεια που παρατηρείται σε τέτοιες περιπτώσεις, τα προϊόντα που σαπίζουν χωρίς να φτάσουν στον προορισμό τους, οι κλειστοί δρόμοι, όλα αυτά προκαλούν την οργή κάθε πολίτη που βλέπει μια επίθεση ενάντια στον ίδιο και την οικογένειά του. Το μίσος του στρέφεται ενάντια στους εξεγερμένους και απαιτεί ο ίδιος την επέμβαση του κράτους για να μην καταφύγει στην αυτοδικία.
Πόσες φορές έχουμε ακούσει άτομα να λένε ότι οι εξεγερμένοι είναι βολεμένα κωλόπαιδα που κλείνουν το κέντρο και δεν αφήνουν τον κόσμο να δουλέψει για τα χρήματα που τόσο έχει ανάγκη; Πόσοι αγανακτισμένοι γονείς μαζεύονται στα σχολεία για να σπάσουν τις καταλήψεις που απειλούν τη χρονιά των παιδιών τους; Πόσοι απαγορεύουν στα παιδιά τους να κατεβαίνουν σε πορείες και να κάνουν παρέα αντιεξουσιαστές; Πόσοι άλλοι στηρίζουν την αστυνομία για να συλλάβει λαθρομετανάστες και θύματα της πρέζας επειδή τους θεωρούν κίνδυνο για τα παιδιά τους;
Η μόνη έννοια ενός οικογενειάρχη είναι η επιβίωση της οικογένειάς του με κάθε θυσία. Η επανάσταση γι' αυτόν είναι μια περιττή πολυτέλεια. Γι' αυτό θα βρει και δεύτερη και τρίτη δουλειά αν χρειαστεί, θα δουλέψει και 16 ώρες την ημέρα ή την Κυριακή αν του το ζητήσουν, θα γλείψει το αφεντικό, θα καταφύγει σε γραφεία βουλευτών αλλά δε θα τολμήσει να εξεγερθεί. Προτιμά τη βεβαιότητα της σκλαβιάς απ' την αβεβαιότητα της επανάστασης. Στο κάτω κάτω μια αποτυχία θα έχει φρικτές συνέπειες τόσο για τον ίδιο όσο και για την οικογένειά του.
(Αρκεί να δείτε γύρω σας όλους αυτούς τους χαζομπαμπάδες και όλες τις χαζομαμάδες

ή όσα άτομα περιμένουν με λαχτάρα να γίνουν γονείς. Ποιοι απ' αυτούς θα ήθελαν να ξεσπάσει μια επανάσταση; Πάω στοίχημα κανένας! Μια επανάσταση δε γίνεται ποτέ να είναι ειρηνική όσο κι αν δεν αρέσει αυτό στους κύκλους των πασιφιστών. Κατά συνέπεια κανένας γονιός δε θα ήθελε τα παιδιά του να ζήσουν μια περίοδο κατά την οποία θα υπάρξει έλλειψη τροφίμων,νερού,φαρμάκων ενώ κάθε μέρα θα υπάρχουν ατελείωτες οδομαχίες με τις δυνάμεις των κρατιστών, τραυματισμοί και θάνατοι, επιδρομές,αντίποινα που θα αναγκάσουν τους πιο πολλούς να φύγουν σε άλλα μέρη για να σωθούν και να περιπλανώνται ως πρόσφυγες. Το κράτος αν δει μια εξέγερση που απειλεί σοβαρά τα θεμέλιά του δε θα διστάσει να εξαπολύσει την πιο ανελέητη καταστολή. Ειδικά όσα άτομα ζουν σε πόλεις ή έχουν παιδιά θα έχουν σωρό προβλήματα. Αν πχ ξεσπάσει μια ανεξέλεγκτη εξέγερση στην Αθήνα το κράτος μπορεί απλούστατα να κάνει τα εξής για να εκδικηθεί τους κατοίκους που τόλμησαν να στραφούν εναντίον του : να τους κόψει το νερό και το ρεύμα,να εξαφανίσει τα φάρμακα απ΄τα νοσοκομεία στα οποία θα καταφύγουν οι τραυματίες διαδηλωτές,να κατεβάσει στρατό στους δρόμους που θα απαγορεύει σε όλους την κυκλοφορία και δεν θα αφήνει κανένα να φύγει απ' την πόλη ούτε τους απέξω να φέρουν τρόφιμα και άλλα εφόδια. Ενώ όλο αυτό το διάστημα οι παρακρατικές συμμορίες θα αλώνιζαν κάνοντας θηριωδίες σε βάρος των εξεγερμένων ως συνήθως γίνεται σε τέτοιες περιπτώσεις .Έστω και λίγες μέρες να διαρκούσε μια τέτοια κατάσταση οι κάτοικοι της Αθήνας θα ψόφαγαν σαν τις μύγες. Αρκεί να σκεφτεί κανείς τι συνέβη κατά τη διάρκεια της γερμανικής κατοχής που πέθαναν τόσοι παρά το γεγονός ότι δεν υπήρχε το τεράστιο πληθυσμιακό πρόβλημα που έχει η πόλη σήμερα και οι άνθρωποι ήταν πολύ πιο ανθεκτικοί και λιτοδίαιτοι αν τους συγκρίνει κανείς με τους τωρινούς παχύσαρκους, ασθενικούς βουτυρομπεμπέδες. Αν επικρατούσε μια τέτοια κατάσταση τότε τα παιδιά θα ήταν τα πρώτα θύματα της όλης υπόθεσης καθώς δεν έχουν τις απαραίτητες αντοχές ενώ οι γονείς τους θα έκαναν τα πάντα για την επιστροφή στην ομαλότητα προκειμένου να διασφαλίσουν την επιβίωσή τους. Το ένστικτο της αυτοσυντήρησης φέρνει μαζί του την υποταγή όποτε υπερισχύει. Ακόμα και άτομα με αναρχικές ιδέες μπορεί να έκαναν πίσω από το φόβο τους σε μια τέτοια περίπτωση πόσο μάλλον αυτοί που ανησυχούν για τις ζωές των δικών τους.)

Έτσι λοιπόν δε γίνεται να τα παίξει όλα κορώνα- γράμματα όπως ένας εργένης που έχει να προσέχει μόνο το τομάρι του. Το κράτος ξέρει πολύ καλά να εκμεταλλεύεται τους φόβους των γονιών για το μέλλον των παιδιών τους και έτσι μπορεί να τους κρατά υποταγμένους με μεγάλη ευκολία. Δεν είναι τυχαίο το ότι ο γάμος και η απόκτηση παιδιών προβάλλονται από το κράτος και την κοινωνία ως ο μοναδικός σωστός τρόπος για να ζήσει κανείς.

Ο απλός κόσμος μισεί θανάσιμα τα άτομα που δεν δεσμεύονται από τέτοιες υποχρεώσεις και έχουν περισσότερα περιθώρια για κοινωνικούς αγώνες. Ίσως επειδή μπορούν να κάνουν πράγματα που είναι άπιαστο όνειρο για όσους αναλώνονται στην καθημερινή τους ρουτίνα. Ο άνθρωπος που δε μπαίνει σε καλούπια προκαλεί τρόμο στους συμβιβασμένους. Όσοι αρνούνται να γίνουν νοικοκυραίοι γίνονται στόχος επιθέσεων. Απ' την αρχαιότητα μέχρι σήμερα οι άγαμοι-ες , οι άτεκνες γυναίκες , οι ομοφυλόφιλοι , οι λεγόμενες μάγισσες τον Μεσαίωνα , τιμωρούνταν σκληρά τόσο απ' την εξουσία όσο κι απ' την κοινωνία. Όσοι-ες επιθυμούσαν έναν άλλο τρόπο ζωής συντρίβονταν ανελέητα. Παρότι έχουν περάσει χιλιάδες χρόνια από τότε η μόνη πρόοδος είναι ότι το διαφορετικό άτομο έχει απλώς το δικαίωμα να αναπνέει, στο περιθώριο της κοινωνίας φυσικά.

Πάνω σ'αυτό κάποιοι-ες σύντροφοι-ισσες έχουν πει ότι οι εξουσιαστικές ιδέες διαιωνίζονται επειδή τα παιδιά γεννιούνται σε αυταρχικές οικογένειες. Όσοι-ες έχουν άλλες απόψεις είτε δε γίνονται ποτέ γονείς είτε κάνουν ελάχιστα παιδιά. Λένε λοιπόν « Εγώ θα φροντίσω να μεγαλώσουν τα παιδιά μου με τα αντιεξουσιαστικά ιδεώδη και να μην καταντήσουν σαν

την αποβλακωμένη νεολαία που βλέπουμε γύρω μας. Το να έχεις οικογένεια δε σημαίνει να γίνεις ένας κακομοίρης μικροαστός που δε βλέπει τίποτα πέρα απ' το σπιτάκι του.» Στην πράξη όμως τι γίνεται;
Ας υποθέσουμε ότι ένα ζευγάρι αναρχικών αποφασίζει να αποκτήσει παιδί και παράλληλα να μην κάνει εκπτώσεις στις απόψεις του. Ας πούμε ότι είναι άθεοι και γι' αυτό αρνούνται να βαπτίσουν το παιδί τους. Πώς όμως θα το δεχτεί αυτό το συγγενικό και οικογενειακό τους περιβάλλον; Η ελληνική κοινωνία είναι θρησκόληπτη και μια τέτοια ενέργεια θα αποτελούσε σκάνδαλο. Γονείς, παππούδες, γιαγιάδες, θείοι, θείες, αδέρφια θα γίνονταν έξω φρενών. Θα έσπευδαν όλοι μαζί να συνετίσουν το άθεο ζευγάρι ασκώντας τρομερές πιέσεις. Αν δεν πετύχαιναν τίποτα θα έκοβαν κάθε επαφή μαζί τους οδηγώντας τους στο περιθώριο. Όταν αργότερα έστελναν το παιδί στο σχολείο αυτό θα αντιμετωπιζόταν με άσχημο τρόπο απ' τους συμμαθητές του όταν μαθευόταν η αλήθεια. Γι' αυτούς άθεος σημαίνει αντίχριστος και παλιάνθρωπος.
Επίσης θα υπάρξει πρόβλημα στη διαπαιδαγώγηση του παιδιού καθώς άλλα θα του διδάσκουν στο σπίτι, άλλα στο σχολείο και άλλα θα του διδάσκει η κοινωνία. Αν πχ του πουν ότι τα λεφτά δε φέρνουν την ευτυχία ούτε σε κάνουν καλύτερο άνθρωπο ή ότι δεν είναι μαγκιά να έχεις αμάξι καθώς και πολυέξοδο είναι και επιβλαβές για το περιβάλλον,τότε μπορεί να σκεφτεί ότι αυτά τα λένε απ' τη ζήλια τους γιατί είναι απένταροι. Αν του επισημάνουν ότι η πολλή τηλεόραση, τα video games και το Internet αποβλακώνουν και ότι ένα καλό βιβλίο είναι προτιμότερο θα πει ότι είναι ξενέρωτοι και παλαιολιθικοί. Αν πιάσουν κουβέντα για τους εργατικούς αγώνες θα έρθουν σε σύγκρουση καθώς οι απόψεις των γονιών του θα είναι οι αντίθετες από αυτές που έχει ακούσει στο σχολείο ή στο κοινωνικό του περιβάλλον. Από παντού ακούει ότι : « οι ξένοι μας παίρνουν τις δουλειές και υποβαθμίζουν τη ζωή μας, το έγκλημα προκαλείται απ' την έλλειψη αστυνόμευσης, οι απεργοί είναι κοπρίτες και αυτό φταίει που δεν πάνε μπροστά, οι άξιοι προκόβουν και οι άχρηστοι μένουν στον πάτο ».
Έτσι θα είναι πολύ δύσκολο να αλλάξει γνώμη. Άλλωστε πάντα θα μπορεί να τους πετάξει κατάμουτρα λόγια σαν : « Σας είδαμε και εσάς πόσο προκόψατε με τους κοινωνικούς σας αγώνες. Αλλάζετε δουλειές κάθε τρεις και λίγο αφού σας έχουν βάλει στη μαύρη λίστα και τρώτε πόρτα από παντού. Σας ξέρει όλη η αστυνομία και με κάνετε συνέχεια ρεζίλι με τα καμώματά σας ». Αν η προσπάθειά τους να μεταδώσουν στο παιδί τους τις αναρχικές ιδέες πέσει στο κενό, τότε θα έχουν δημιουργήσει έναν φανατικό πολέμιο των αναρχικών που θα πιστεύει ότι οι κοινωνικοί αγωνιστές είναι κακόμοιρα, αποτυχημένα ανθρωπάκια που φθονούν τους επιτυχημένους.
Ας δούμε όμως τι γίνεται στην περίπτωση που το παιδί συμμερίζεται τις απόψεις των γονιών του. Πως θα αντιδρούσαν οι γονείς του αν μάθαιναν ότι το παιδί τους τσακώθηκε με κάποιους συμμαθητές του που ήθελαν να γίνουν μπάτσοι, ότι έπαιξε μπουνιές με μια παρέα κωλόπαιδων που τρομοκρατούσε τα παιδιά των μεταναστών ή ότι κατέληξε στο γραφείο του διευθυντή όταν αντιμίλησε στο δάσκαλο που έβριζε τους Τούρκους και τους αλλοδαπούς για όλα τα στραβά και τα ανάποδα του κόσμου; Θα του έλεγαν ότι πολύ σωστά έκανε ή θα φοβούνταν να το ενθαρρύνουν για να μη μπλέξει χειρότερα στο μέλλον; Αν ήθελε να πρωτοστατήσει σε μια κατάληψη τι θα έκαναν; Θα στήριζαν την επιλογή του ή θα του έκοβαν τη φόρα για να μη βρεθεί στο μαθητοδικείο ή ακόμα χειρότερα στο αναμορφωτήριο; Αν απεχθανόταν το στρατό θα του έλεγαν να γίνει αρνητής στράτευσης ή θα το συμβούλευαν να πάει και να κάνει υπομονή μέχρι να πάρει το απολυτήριο για να γλυτώσει το στρατοδικείο και να έχει λευκό ποινικό μητρώο;
Με άλλα λόγια οι γονείς του θα έμπαιναν στο δίλημμα αν θα το αναθρέψουν για να γίνει κοινωνικός αγωνιστής ή θα το αφήσουν να ζει ξένοιαστα μέσα στην άγνοιά του ώστε να

μην πάθει όσα έπαθαν οι ίδιοι. Αν διάλεγαν το πρώτο θα έπρεπε να συνηθίσουν στην ιδέα ότι το παιδί τους θα υποστεί αμέτρητες ταλαιπωρίες και δε θα ζήσει ποτέ μια κανονική ζωή όπως οι άλλοι.

Οι σύντροφοι-ισσες που συνηγορούν υπέρ μιας τέτοιας ανατροφής θα ήταν πρόθυμοι να δεχτούν τις συνέπειες που αυτή θα έχει στο παιδί τους; Αν όχι τότε αυτά που λένε είναι κούφια λόγια. Αν πάλι επιλέξουν να αφήσουν το παιδί έξω απ' τα αγωνιστικά τους τότε θα πρέπει και αυτοί να σταματήσουν την κινηματική τους δράση ώστε να μην του δίνουν το « κακό » παράδειγμα. Έτσι θα καταντήσουν σαν τους μικροαστούς που τόσο κορόιδευαν στα νιάτα τους. Είναι πολύ θλιβερό να βλέπεις άτομα που μερικά χρόνια πριν το έπαιζαν σκληροτράχηλοι επαναστάτες και τώρα πνιγμένοι από τις οικογενειακές τους υποχρεώσεις τρέμουν μην τους απολύσει το αφεντικό έτσι και απαιτήσουν όσα δικαιούνται. Όλα τα παραπάνω θέματα χρειάζονται διεξοδική ανάλυση ώστε να αναπτύξουμε τις κατάλληλες στρατηγικές για την επίλυσή τους.

Αν το κίνημα δεν πετύχει τη δραστηριοποίηση των ανθρώπων με οικογενειακές υποχρεώσεις (που είναι και η συντριπτική πλειοψηφία του λαού) τότε θα αποτελείται από μια μικρή μερίδα φοιτητών-τριών και άγαμων νεαρών χωρίς να μπορεί να φέρει ιδιαίτερες αλλαγές στην κοινωνία.